СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 202. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 16. жовтня 1943. No. 202. Jersey City, N. J., Saturday, October 16, 19[illegible] VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

НАЙБІЛЬШИЙ ПОВІТРЯНИЙ БІЙ ВІЙНИ НАД ШВАЙНФУРТОМ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ НІМЕЧЧИНІ

Американські літаючі фортеці вдарили на важний німецький промисловий центр Швайнфурт у центральній Німеччині й підчас рейду звели з ворожими літаками бій, котрий урядовий комунікат описує як найбільший повітряний бій цеї війни. В ньому американські бомбовики збили 91 ворожих боєвиків, а товаришучі їм боєвики („тондерболти") збили 13 так, що ворог утратив разом 104 літаки. Американці втратили 62, що теж є рекордова втрата. В людях утрачено коло 600, а втрачений риштунок коштував коло 20 міліонів долярів. Рейд знищив зовсім фабричні машинерії.

ЗАНЕПОКОЄННЯ В ПОЛЬСЬКИХ КРУГАХ У ЛОНДОНІ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Як советська армія переправилася на правий беріг Дніпра, і як воєнні коментатори висловили думку, що німці вже мабуть не спинять її, то між поляками в Лондоні помітно переполох. Урядова ґазета „Дзеннік Польскі" пише, що як советська армія зблизиться до польської границі, то польське суспільство в Англії і в краю, може найтися в ситуації з якої буде тяжко вийти.

Лондонські поляки кажуть, що з советською армією може увійти до Польщі також і польська армія, розуміється не та, що десь там в Сирії, а та, яку зорганізували Совети. А як так буде, то хто знає до чого може дійти. Поляки тепер багато про цю справу говорять і дискутують, але ніхто з них не може сказати, що саме з Польщею може статися. „Дзеннік Польскі" пише, що польський нарід буде стояти при своїм уряді й боронитиме його політику створення великої, суверенної і сильної польської держави з її старими границями.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА ЗАПОРІЖЖЯ.

Червона армія заняла приступом важний промисловий центр Запоріжжя, що лежить на східному березі Дніпра, в місці, де ріка робить поворот на захід. Російський комунікат каже теж, що німецькі залоги в Києві й Гомелі є засуджені.

РОЗБИТО ВОРОЖІ ЛІНІЇ НАД РІКОЮ ВОЛЬТУРНО.

Пята армія проломала ворожі оборонні позиції над рікою Вольтурно в Італії та заставила ворога до відступу. Американці заняли місто Ґвардія сан Фрамонді, що лежить три милі поза рікою. Війська ґенерала Кларка находяться тепер сто миль від Риму.

Рівночасно восьма британська армія зробила незначні поступи вздовж побережжя Адрійського моря.

НІМЦІ ПАЛЯТЬ УКРАЇНСЬКІ СЕЛА.

АНКАРА, (ОНА). — З Букарешту доносять, що втікаючи з України німецькі війська палять українські села, а людей забирають в полон і вивозять до Німеччини. Повернувші з фронту румунські ранені салдати кажуть, що як німці втікали з Лівобережжя, камінь на камені не оставили. Кажуть, що при німецькій армії є цілі формації палячів, яких завданням є нищити все, що може придатись наступаючій армії. Наприклад, вони палять збіжже, ліси, колективні господарства і селянські будинки. Відступаюча німецька армія не лишає за собою нічого, тільки спалену землю.

МІНИ РОЗБИЛИ ДВА АМЕРИКАНСЬКІ КОРАБЛІ.

Департамент фльоти подає в своїм комунікаті, що на Середземному морю затонув у середу від підводної експльозії новий американський нищитель „Бристол". Рівночасно департамент фльоти сповіщає, що дня 9. жовтня затонув коло Салерна нищитель „Бок", теж від підводного вибуху, правдоподібно від міни.

„Бристол" принято на службу в жовтні 1941. року, а „Бок" у травні 1940. Втрати в людях на „Боку" були не значні, на „Бристолу" дещо поважніші.

ПОВНА ПАЛАТА СЕНАТУ ДІСТАЛА НАЧЕРК ПОВОЄННОГО ЗОБОВЯЗАННЯ.

Підкомітет сенату для заграничних справ предложив повній палаті свою 75 слів довгу резолюцію про повоєнну політику Злучених Держав для удержання мира. Резолюцію предложив сенатор Конелі, заявляючи при тому, що це найкраща, яку комітет міг виробити. Він остерігав рівночасно тих, які хотіли би бачити в резолюції більше виразні заяви. В даний мент, говорив він, ясніше говорити не час.

Росія висуває на конференції справу американських військ з Ірані

Як доносить з Лондону до „Ню Йорк Таймсу" Джеймс Рестон, Сталін виявив своє занепокоєння з приявности американських військ в Ірані, а Молотов, советський комісар заграничних справ, правдоподібно порушить цю справу на конференції міністрів заграничних справ у Москві.

Америка каже, що ці війська мають тільки на цілі приспішувати висилці воєнних припасів з Америки до Росії.

Щодо справи трьох балтійських держав, то Британія, як доносять з Лондону, згодилася на становище Росії, аби в цей мент уважати за першу справу ведення війни, а справи балтійських держав не рушати. Британія одначе готова відай порушувати справу Польщі.

УКРАЇНЦІ НА ВСЕКАНАДІЙСЬКІЙ ВИСТАВІ В ТОРОНТІ.

В днях 16. до 19. жовтня цього року, як і кожного року, в Торонті відбудеться Всеканадійська Вистава. В тій виставі візьмуть участь і українці.

Перший раз в тій Всеканадійській виставі українці взяли участь мабуть 1918 року. Була це вистава головно вишивок та писанок. Її був зорганізував та нею опікувався п. Павло Крат.

Сегорічна вистава в Торонті буде на цей раз місіонарська і буде мати за ціль представити місіонарське життя католицької церкви в Канаді. На тій виставі українська католицька церква теж зарепрезентована. Для неї призначений один великий павільон, а на його дверях напис: „Українська Католицька Церква".

Завданням павільону буде показати і представити українську церкву і обряд як відрубну галузь і вітку католицької церкви.

В тім павільоні будуть розложені для глядачів українські церковні ризи, церковні книги, хоругви, прапори, і плащениці й взагалі все, що вживається при богослуженню. Далі українські вишивки й писанки. Вбрані в народні строї хлопці і дівчата будуть пояснювати звідувачам нашу історію, народність.

ПОБАЖАННЯ „СВОБОДІ" З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ.

„Будучність Нації", двотижневий бюлетень Братства Українців Католиків Канади, у своїм виданню з 1. жовтня пише: „50-ліття „Свободи" — Український щоденник у Злучених Державах „Свобода" обходив 15. вересня 1943 50-ліття свого існування. На цьому місці шлемо „Свободі" наші найщиріші побажання та заразом заповідаємо, що про цей ювилей напишеться більше в другому числі".

НАЦІСТИ ПРИЗНАЮТЬ УТРАТУ ПРЕСТІЖУ ЧЕРЕЗ ВІДСТУП У РОСІЇ.

„Шварце Кор", орган німецьких військових кругів, признає, що відступ у Росії спричиняє для Німеччини велику втрату престіжу.

Рівночасно цей часопис каже, що втрата України є поважним ударом в харчеві припаси Німеччини.

ВСТАНОВЛЕНО ОРДЕН БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.

Верховна влада советського союзу створила новий воєнний орден (відзначення), що буде зватися орденом Богдана Хмельницького. Мають його давати як нагороду за спеціяльні боєві подвиги воякам червоної армії й морякам червоної фльоти, як також партизанам.

НІМЦІ ДЕПОРТУЮТЬ ДО ПОЛЬЩІ ІТАЛІЙСЬКИХ ЖИДІВ.

БЕРН, (ОНА). — З Міляну доносять, що німецька поліція вже почала депортувати до Польщі італійських жидів. Їх німці зганяють до Міляну, беруть на допити, забирають від них гроші, майно і висилають товаровими вагонами до Польщі.

Тим котрих ще не вивезено, нове „республиканcько-фашистівське" правительство каже носити жовті знаки. Є чутка, що Мусоліні має на цілі конфіскувати їх майно і завести свого роду ґета. Цебто жиди матимуть право мешкати тільки в спеціяльно призначених місцях і не матимуть права ходити по місті.

„ПОВИННІ ЗРОЗУМІТИ СВОЮ ПРОГРАНУ".

Турецький письменник і посол Гусейн Ялчін написав у передовиці в своїм часописі „Тан", котрий виходить в Істанбулі, що Мадярщина, Румунія й Болгарія повинні зрозуміти, що вони програли війну й будуть мусіти платити за це належну кару.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Голос сенату

Сімома голосами проти одного спеціяльна комісія сенату предложила повній палаті сенату пропозицію декларації в справі повоєнної політики Злучених Держав. Резолюція заявляється за те, аби Злучені Держави зобовязалися приступити з вільними й суверенними державами до встановлення й удержання інтернаціональної влади зо силою запобігати аґресії й захороняти мир у світі.

Резолюція народилася по більше ніж піврічних радах, коли вже й уряд і край і чужі держави зневірилися в можливість її появи. Резолюція своїм змістом і формою нагадує дуже резолюцію конґресмена Фулбрайта, і через те край може слушно пожаліти, що замісць витрачувати час і енерґію на видумування власної резолюції, сенатори не приняли просто резолюції Фулбрайта, ухваленої подавляючою більшостю голосів конґресменів. Якби це було сталося, то це була би найкраща демонстрація однодушности американських законодавців у справі повоєнної політики, якої то однодушности якраз тепер треба для вспокоєння страхів чужих держав, що по закінченню війни Америка знову відіпреться усякої участи в міжнародній організації, як це зробила по першій світовій війні.

Нині одначе все таки треба віддихнути з полекшою на думку, що підкомісія сенату нарешті пустила в рух машинерію, яка має дати президентови повновласть приступати до укладання повоєнних договорів. До ухвали повної повновласти ще далеко, бо ще треба ухвали комісії, а потім ухвали повної палати сенату двома третинами голосів, але все таки перший крок уже зроблено.

Велика моральна перемога

Від середи, 13. жовтня цього року, Італія числиться в війні з Німеччиною.

Факт заслугує на увагу передовсім зогляду на те, що ще не так давно Італія була в війні з Аліянтами. Нині вона є ворогом Німеччини, тої самої, котрої щойно вчора вона була союзницею й сателітом.

Ця переміна становища є немалою моральною перевагою для Аліянтів. Вона відібється певно широким відгомоном по всіх аліянтських краях, по всіх невтральних краях і по всіх ворожих краях. Навіть як у Німеччині вона не зробить відповідного враження при питомім німецькім браку уяви, то вона певно найде ширші відгуки в країнах, що находяться супроти Німеччини в тому положенню, в якому находилася Італія, отже передусім в Румунії, Мадярщині, Словаччині й Хорватії. В усіх тих краях зробив був глибоке враження упадок фашистівського уряду Мусолінія. Виповідження війни Німеччині Італією скришить до решти вже й так крихкі симпатії до Німеччини. До того майже кожний з тих країв бачив в Італії свою покровительку. Як її не стало серед держав Осі, то не можна дивуватися, як Мадярщина й Румунія станути почуватися, як почувається людина, спід котрої хтось нагло висунув сидження. Коли багато могутніша від них Італія вважала за потрібне кинути свій льос з Аліянтами, пощо лишатися при Німеччині їм, далеко слабшим?

„Моя Пісня" Залевської

До редакції наспіла книжечка, чепурного видання. Це збірник поезій, виключно ліричних Евгенії (Славкової) Залевської, виданий накладом Жіночої Громади в Ню Йорку, з обгорткою й ілюстраціями Оксани Безручко. Величина 8-ки, сторінок 63.

Книжечка робить симпатичне враження. Поезії видержані в сумнім стилю і ніде авторка не заломлюється до роспуки. Крім висловів жалю за втратою свого друга-чоловіка, авторка сумує теж над долею України. Окрему частину займає збірка поезій під наг. „Мати". Інші піднаголовки, що говорять самі за себе, такі: „Туга", „Що буде", „Війна", „Ріжне".

Від себе пише Залевська: „Мало не всі поезії, що поміщено в цьому збірничку, писалися, так би мовити, „для себе", не для друку. Може тому в них найбільше виливались особисті переживання, думки." — Про настрій в поезійках свідчить на самому вступі:

„Моя Пісня".

Моя пісня зродилась від муки,
Моя пісня купалась в сльозах,
Мою пісню плекала розпука,
Жаль пекучий будив по ночах.

— — — — — —

Тож тепер не дивуйтеся люди,
Чому пісня моя все сумна;
З неї радість бреніти не буде
І тоді, як співає весна.

Книжечку варта перечитати, хочби для самого зрозуміння зболілої душі.

С.

„КАРПАТОРОСИ" ВИСИЛАЮТЬ ПРИВІТ МОСКОВСЬКОМУ ПАТРІЯРХОВИ.

У Філядельфії відбулося дня 10. жовтня 1943, в церковній салі „Галицько-русского православного св. Михайлівського собору" всенародне віче і зїзд мужів довіря „русских", „галицько - русских" і „карпато-русских" православних приходів і „народних орґанізацій" в Злучених Державах Північної Америки. Із зїзду вислано привіт новому Всеросійському Патріярхови Сергієви в Москву із таким запевненням: „Ми, русскій і карпато-русскій народ Америки все були і остаємся вірними Руси і Російському Патріяршому Престолови і всі сили наші віддаємо справі помочи рідному русскому народови і його геройській Червоній Армії, злучивши нашу діяльність з тутешнім Русским Военним Ріліфом... Як піддані сини просимо вислухати наше покірне прохання і вислати в Америку Преосвященного Митрополита Київського і Галицького Николая, як законного патріяршого представника з метою установити тут, в Америці кінцевий порядок і законність церковної влади з підчиненням всієї нашої Церкви в Америці під владу Московського і Всеї Руси Патріярха, яким Боже Провидіння зволило стати Вам Ваша Святість, в цьому важкому історичному часі".

На вічу виступали як промовці: Архіепископ Адам („карпаторусскій"); Михайло Голод, предсідник Центральнгоо Комітету Союзу Визволення Червоної і Карпатської Руси; предсідник Общества Русских Братцв Михайло Сенько; д-р Семен Пиж, редактор „Карпатської Руси" і член комітету Карпато-Русского Конгресу; Віктор Гладик, бувший редактор філядельфійської „Правди". Ряд бесідників осудив архіепископа Віталія за його участь у фінсько-русскім митингу в січню 1940 р. за його підпис під телеграмою, висланою до през. Рузвелта, щоб він не давав ніякої допомоги Советам. Віче осудило теж послання Архієрейського Собору, що відбувся 8. й 9. жовтня 1940. р. в якому нема ні слова про потребу допомоги для Русского Военного Ріліфу. Теж осуджено голови американско-русскої православної церкви за те, що до сьогодні не оголосили з церковних проповідниць вістки про вибір патріярха.

Л. СОРОЧИНСЬКИЙ В КАНАДІ.

До Торонта в Канаді прибув відомий мистець та хоровий диригент п. Л. Сорочинський до фахової праці при місцевій філії УНО. Працю почав п. Сорочинський від першої хвилини свого прибуття, бо обняв управу хору. Передтим п. Сорочинський перебував як дириґент церковного хору в Олифант, Пенсилвенія, Злучені Держави. — („Новий Шлях").